

Gemeente van Christus,

Houdt u ook zo van het lezen van verhalen of romans? Of kijkt u regelmatig naar een mooie film, een detective of wat mij betreft zelfs naar *Goede tijden, slechte tijden*? Hoewel ik dat laatste nog nooit gezien heb, kan ik mij best voorstellen dat mensen daaraan verslaafd raken. Zelf kijk ik graag naar de KRO-detectives zoals *A touch of Frost* en *Midsommer Murders*. Wat er gebeurt bij al deze vormen van ontspanning is dat je wordt meegenomen in een verhaal. Een verhaal van een uurtje of een verhaal waar je dagen of weken in zit, zoals bij een goed boek – het is bij beiden hetzelfde plezier: meegenomen worden in een verhaal.

Misschien heeft u er nog nooit zo bij stil gestaan, maar weet u wat zo prettig is aan het lezen of zien van een verhaal? Het is het *overzicht*, het is het begin en het einde dat zo lekker dicht bij elkaar liggen. In het tijdsbestek van een uur of van hooguit een paar weken krijgt een verhaal een begin en eind – dat kan het begin en einde van een heel leven zijn, maar ook van een gebeurtenis, een reis, een relatie, een op te lossen moord... In het kader van het verhaal krijgen de dingen een plek, en dus betekenis. Vooral detectives spelen daar heel sterk op in: steeds zoek je als lezer of kijker naar de reden voor ogenschijnlijk toevallige gebeurtenissen en hoegenaamd onbetekenende ontmoetingen. En aan het eind word dat je als kijker of lezer ook geopenbaard. (Bij de goede boeken en films moet je dan nog wel even nadenken, maar uiteindelijk kun je allerlei dingen die je al lezend en kijkend niet begreep toch een betekenis geven.)

En laten we maar eerlijk zijn: dat is vooral zo prettig, omdat we dat in ons eigen leven zo gemakkelijk niet kunnen. Wij tasten bij veel dingen in het duister waarom ze gebeuren. En voor veel dingen is dat ook niet echt belangrijk. Waarom er plotseling lesuren op school uitvallen, waarom je buurvrouw onverwacht aan de deur staat, waarom je een oude bekende tegenkomt... Nou ja, het gebeurt. Maar hoe pijnlijker en tragischer de dingen zijn die we meemaken, des te schrijnender wordt het dat we het geen betekenis kunnen geven. Onwillekeurig komt dan het ‘waarom?’ op onze lippen.

Omdat we niet kunnen leven zonder het gevoel te hebben dat het ergens heen gaat, zonder het geloof dat ons leven zin heeft of een einddoel, maken we onze eigen verhalen. We hebben voor onszelf een verhaal gemaakt waarin we de dingen wel kunnen plaatsen. Je hebt je eigen levensverhaal bijvoorbeeld vooral leren zien als het vervolg (of het tegendeel) van het leven van je ouders. Of je ziet je leven vooral als het verhaal van je kinderen – veel moeders lijken vooral hun zin te ontlenen aan hun moederschap. Of je ziet je leven als zinloos,

waardeloos. Ook dat is een verhaal, een heel treurig verhaal. Of je leven is het verhaal van het miskende talent, het verhaal van geboren te zijn voor een dubbeltje... En je gaat de dingen die je meemaakt dan ook steeds vaker plaatsen in dat verhaal.

Gelovige mensen geloven daarnaast ook in een *groot verhaal*. Wij geloven in de kerk in een verhaal dat ons eigen kleine leven overstijgt, een verhaal dat er al was voor wij er waren en dat ook verder gaat als wij er niet meer zijn. Het verhaal van God die de wereld schiep en daar een bedoeling mee heeft, het verhaal van de voltooiing van alle dingen en van het Koninkrijk van God, waar het met deze wereld heen gaat. Jezus vertelt in het evangelie steeds weer varianten van dat verhaal. En hij vertelt het zo dat mensen daarin ook hun eigen verhaal kunnen invoegen – je gaat een rol spelen in dat grote verhaal.

U heeft misschien tot nu zich afgevraagd: hebben we wel de goede schriftlezing gelezen, het ging toch over de gelijkenis van de talenten? Ik stel u gerust: jawel, daar gaat het deze ochtend ook over. Maar nu pas is ons duidelijk dat het verhaal dat we vanmorgen hebben gelezen *ook zo 'n verhaal is*. Een verhaal dat ons helpt begrijpen waarom de dingen gaan zoals ze gaan, een verhaal dat ons reden geeft voor de dingen die we doen, een verhaal dat ons perspectief biedt.

Hoe dan?

Laten we het verhaal nu eens gaan lezen. De gelijkenis van de talenten. Het is een deel uit een heel lang gesprek dat Jezus met zijn leerlingen voert op de Olijfberg (24:3) net voordat hij zal worden overgeleverd, verraden en gekruisigd (26:1,2). Jezus vertelt over de komst van het Koninkrijk, over de (weder)komst van de mensenzoon, over de dingen die in ‘de laatste dagen’ staan te gebeuren. Noem het maar een soort afscheidsrede aan zijn meest trouwe volgelingen. Ze zullen lang niet alles begrepen hebben toen ze dit hoorden, maar ze zullen het gewicht en de ernst van Jezus’ woorden en de dingen die stonden te gebeuren maar al te goed hebben gevoeld.

Steeds weer gaat het in deze rede over ‘weggaan’ en over ‘terugkomen’. En het gaat over langer wegblijven dan verwacht en dan ook weer ‘plotseling terug zijn’. Dat is het thema van al deze ‘gesprekken’ op de Olijfberg. Wij kennen de geschiedenis, wij weten of vermoeden inmiddels minimaal dat Jezus het steeds over zichzelf had. Jezus gaat zijn leerlingen verlaten. Maar de leerlingen die het verhaal horen zullen zich misschien angstig hebben afgevraagd: ‘wie gaat er dan weg?’ en ‘wie blijft er dan langer weg?’ en ‘wie komt er dan weer terug?’ Waren er eerst nog gesprekken tussen de leerlingen en Jezus, nu lijkt het een monoloog, de leerlingen zijn ademloos, hebben geen weerwoord, durven misschien ook hun bange voor gevoel niet meer uit te spreken...

Jezus vertelt. Een man gaat op reis en riep zijn dienaren bij zich. Alles wat hij heeft draagt hij over, zijn hele vermogen, acht talenten. Een talent is een bepaald gewicht aan zilver. Hij verdeelde dus zijn geld en hij verdeelde dat ‘naar wat ieder aankon’ staat er in onze vertaling. Letterlijk staat er ‘naar ieders kracht (*dynamis*)’, naar wat elk van zijn dienaren tillen kon... De man in dit verhaal gaat op reis en weet dat hij terugkomt – het tijdelijke karakter van dit ‘bezit’ is van meet af aan duidelijk. Dat weten de dienaren ook, ze krijgen het ‘in beheer’ en worden dus ook ingeschat op de mate waarin ze dat kunnen – beheren, dragen: de één kan meer verantwoordelijkheid dragen dan de ander.

De drie dienaren blijken te verdelen in twee categorieën die elk hun eigen visie op dat ‘beheer’ hebben. De twee die het meest krijgen, vijf en twee talent, gaan er handel mee drijven. Dat is een risicovolle onderneming, maar kennelijk zijn ze ook *talentvol* daarin: ze maken winst en verdubbelen zo het geld (hieraan ontleent ons woord ‘talent’ haar etymologische betekenis). De derde – degene met slechts één talent - durft dat risico niet aan en verstaat dus onder ‘beheer’ vooral ‘bewaren’, en dan vooral ‘veilig bewaren’: hij stopt het zilver in de grond en zorgt dat het niet gestolen kan worden. Als dan de heer weer terugkomt van zijn reis, zal hij het netjes opdelven en teruggeven.

Hoe komt het dat deze drie mensen zo’n verschillende visie op dat beheer hebben? Dat blijkt in het tweede deel van het verhaal: als de heer terug is gekomen, is hij uitgelaten over het beleid van de eerste twee en prijst hun trouw, maar teleurgesteld en boos over de laatste. En in het verweer van die man die het zilver had begraven blijkt ook *waarom* hij het had gedaan. Hij meende te weten hoe zijn heer in elkaar zit. Hij besepte maar al te goed hoe de verhoudingen lagen (tenminste dat dacht hij). De heer zou immers terugkomen en behalve het geld ook de eventuele winst opstrijken – *‘Heer, ik wist van u dat u streng bent en dat u maait waar u niet hebt gezaaid, dat u oogst waar u niet hebt gepland, uit angst besloot ik uw talent te begraven...’*

Dat het beheer van het vermogen tijdelijk was, moet hen allemaal duidelijk zijn geweest – een reis is altijd ook weer terugkomen. Ook is het verschil in aanleg kennelijk niet de reden voor hun verschillende aanpak, want de Heer kent zijn dienaren en verdeelt naar hun kracht en vermogen – van de laatste had kennelijk ook goed beheer en dus verdubbeling van vermogen verwacht kunnen worden. Nee, het grote verschil blijkt te zitten in *hoe* deze drie dienaren hun heer zien. *Hun beeld van de heer maakt het verschil!* Omdat de dienaar met het ene talent zijn heer zag als een strenge en inhalige man, zag hij er het nut niet van in wat te doen met dat vermogen.

Deze man *ontvangt* helemaal niet: hij stopt het in de grond en als hij het teruggeeft zegt hij erbij: ‘hier is *uw* talent’ – hij krijgt een talent, maar neemt die

niet aan. Het blijft van zijn heer. De twee anderen hebben wel echt ontvangen, want zij zeggen: ‘Heer, u hebt mij vijf / u hebt mij twee talenten *gegeven...*’. Zij hielden van hun heer en waren trouw. Zij ontvingen, gingen er in trouw en liefde mee om zodat ze nu ook vanuit hun hart weer kunnen teruggeven.

Waar gaat dit verhaal over? De context maakt het duidelijk: Jezus zelf is de vertrekkende Heer – Hij gaat op reis in de week die volgt op dit gesprek: de reis langs het verraad, het kruis, het graf, de opstanding en de hemelvaart. Vanaf nu wordt de afstand groter en groter. En Jezus vertelt en vertelt en in dat vertellen deelt hij zijn vermogen, zijn schatten uit. Ieder krijgt zijn deel, naar de kracht en het vermogen dat hij heeft. De talenten, de kilo’s zilver in dit verhaal zijn dus in eerste instantie een beeld van de woorden van Jezus. Maar het gaat verder. Eén hoofdstuk verder wordt ons verteld van het laatste avondmaal. Daar deelt Jezus zijn eigen lichaam, zijn eigen bestaan, zijn leven uit als hij brood en wijn deelt: ‘Dit is mijn lichaam’, ‘Dit is mijn bloed’.

Zo zullen de discipelen het later verstaan hebben: Jezus was de vertrekkende Heer, zijn woorden en zijn leven zijn het vermogen dat hij naliet. En daarmee zal voor hen duidelijk zijn geweest wat hun te doen stond. Het was hen immers ‘in beheer’ gegeven, totdat de Heer terug zou komen. En hoezeer ze het waarschijnlijk niet begrepen toen Jezus dit vertelde, na Pinksteren lijken ze het heel goed te begrijpen: ze gingen op pad en gingen ‘handel drijven’ met deze boodschap, met alle gevolgen van dien. Hadden ze dat niet begrepen, dan zouden wij van Jezus nooit gehoord hebben.

Tot zover de betekenis van het verhaal in het evangelie en in het leven van de discipelen. Zijn we dan klaar? Nee, want ook *ons* heeft dit verhaal bereikt. En evenals de andere verhalen van Jezus kan ook dit verhaal ons helpen ons eigen leven in te voegen in het verhaal van God met deze wereld. Zo hebben we het willen lezen. Maar dan nogmaals de vraag: hoe dan? Waar komen *wij* voor in dit verhaal?

Onze plek in dit verhaal? Wij leven, al 2000 jaar lang in een *tussentijd*: na het vertrek van de Heer en nog voor zijn terugkomst. En dus in de tijd van het beheer. Wij voegen ons als kerk, als gelovigen in de kring van dienaren die het nagelaten ‘vermogen’ beheren: dat is het evangelie, het geloof, de woorden en het leven van Jezus.

En net als in het verhaal zijn er twee categorieën dienaren: dienaren die trouw (*pistos*) zijn en hun trouw betonen door te ‘handelen’. Door het evangelie te beproeven op zijn waarheid, door nieuwe woorden te zoeken voor een nieuwe generatie, door steeds weer te ontdekken wat het evangelie betekent voor hun eigen leven – met vallen en opstaan, maar vooral ook met vertrouwen. Door het

er mee te durven wagen, ook als het uitzichtloos lijkt. Net als bij de dienaren in het verhaal heeft dat alles te maken met hoe je je verhoudt tot deze Heer. Is er vertrouwen en liefde, dan zal er ook werkelijk ontvangen kunnen worden. En wie kan ontvangen, kan handel drijven en wie durft te handelen heeft altijd weer te geven.

Maar ook vandaag nog is er andere categorie dienaren. Zij die bang zijn voor God en hem vooral zien als een strenge, hardvochtige heer, die oogst wat hij niet zaait. Deze dienaren lijken alleen maar de schatten van de Heer te willen bewaken, conserveren, voor geïnspireerd verklaren, tegen ketterij behoeden, onveranderd laten – ja, vooral onveranderd laten. Dan kan God hen immers niets maken, ze kunnen het geloof ongeschonden (want ongebruikt) teruggeven als hij het weer opeist. Zij begraven de opgestane Heer. Maar zij hebben nooit *ontvangen*. Net als in het verhaal van Jezus staan ze met lege handen, en dat hebben ze altijd al gestaan. Zij plaatsten zichzelf uiteindelijk buiten het Koninkrijk van God.

Zo geeft dit verhaal ons houvast. Het biedt ons een horizon, een beginpunt en een eindpunt. Het beginpunt is Jezus die weg gaat en zijn schatten nalaat. Het eindpunt is Jezus die terugkomt en dan zal vragen naar zijn schatten en zal vertellen dat er nog grotere uitdagingen voor ons liggen. En in die tussentijd, in ons huidige bestaan, reikt het verhaal ons een keuze aan: welke dienaar willen we zijn? Durven wij het aan om te handelen, dus actief te beheren? Het verhaal lijkt te zeggen dat verliezen dan geen optie is...

Aan ons is de keuze.

Amen